

Mødet med systemet

Sagsbehandling for unge med handicap byder på mange problemer. Mange bliver konstant mødt med afslag og kan ikke få dækket deres behov uden at skulle kæmpe for dem, og denne kamp skal ofte kæmpes gennem lange klagesager. Hos unge med handicap er der en generel oplevelse af, at alt for mange offentlige myndigheder man møder bruger væsentligt flere kræfter på at finde ud af, hvordan de kan slippe af sted med at bevillige mindst muligt, end på at finde ud af, hvad man rent faktisk har behov for. Mødet med det offentlige kommer til at opleves som en kamp, en konflikt hvor man skal kæmpe for hver millimeters indrømmelse, for at få det man er berettiget til og har behov for.

Dermed bliver man vant til at skulle kæmpe en kamp mod systemet, til at se de sagsbehandlere og socialrådgivere man møder som modstandere frem for samarbejdspartnere, og til at skulle bruge enorme ressourcer på at få hvad man er berettiget til.

En af de ting, som de unge oplever der er med til at skabe mistillid, er den sammenblanding af roller man møder i det offentlige system. Socialrådgiveren, som er indgangen til kommunen, er i de fleste tilfælde den instans man har mest at gøre med som ung med handicap, han eller hun har ansvar for at rådgive borgeren om de rettigheder borgeren har og hjælpe denne med at få hvad han/hun er berettiget til. Men samtidig med at socialrådgiveren er rådgiver er vedkommende også sagsbehandler, altså en af dem der på systemets vegne skal afgøre om man er berettiget eller ej. Samtidig er sagsbehandleren ansat af den samme kommune, som skal betale omkostningerne og i de fleste socialcentre er der et stærkt krav om at begrænse udgifterne så meget som muligt. Man har med andre ord i socialrådgiveren kombineret både en pligt til at rådgive borgeren, til at sagsbehandle korrekt efter den gældende lovgivning og et pres om at bruge så få penge som muligt. Man får fornemmelsen af at der generelt bliver afvist i håb om at folk ikke anker. Ydermere virker det ligeledes som om at alle sager bliver trukket i langdrag for at få folk til at give op. Dette forvolder store problemer for de unge med handicap og bruger helt urimeligt meget af der overskud, som bliver lagt i uddannelse, arbejde og ungdomsliv.

SUMH mener, at den ideelle løsning på problemet ville være at skille de to instanser ad. Dermed mener SUMH at socialrådgiveren kun skal have en rådgivende rolle, hvor denne hjælper borgeren bedst muligt uden alternative motiver. Dette betyder at sagsbehandlerrollen skal udføres af en anden person som repræsenterer kommunen. SUMH mener at en sådan adskillelse vil være med til at styrke båndet mellem rådgiver og den unge og gøre dem bedre i stand til at stole på hinanden – hvilket både vil gøre sagerne lettere for den unge selv og for kommunen.

Øjeblikkelig sikring af retssikkerheden

Den overstående løsning vil imidlertidigt formentligt tage længere til at implementere, men på sigt mener SUMH at dette vil være den bedste løsning. Indtal da er der dog flere ting der skal ændres omgående for at sikre den enkeltes retssikkerhed. Det er afgørende, hvordan "systemet" møder borgeren. Reglerne i retssikkerhedsloven skal ses i sammenhæng med reglerne i forvaltningsloven og offentlighedsloven. Det gælder fx reglerne om tavshedspligt, partshøring, aktindsigt, skriftlige begrundelser og notatpligt.

Møder mellem myndighed og borger bør forberedes med dagsorden, så borgeren på forhånd er orienteret om, hvad der skal tales om ved mødet. Der bør endvidere udleveres udskrift af referat fra mødet inden en nærmere fastsat frist. Dette vil styrke borgerens brug af aktindsigt, synliggøre sagsbehandlingen og dermed beslutningsgrundlaget samt sikre borgerens egen forberedelse og mulighed for at inddrage en bisidder i sagen. Notatpligten overholdes ikke konsekvent, idet faktuelle oplysninger ikke altid er noteret.

Konsekvensen heraf er, at beslutningsgrundlaget ikke er tydeliggjort. Med hensyn til reglerne om aktindsigt bør kommunerne være forpligtet til at være offensive og selvstændigt tage initiativer i forhold til at videregive informationer. I dag skal borgeren selv være aktiv for at få udleveret journal- og andet dokumentationsmateriale. Udlevering af journaler, referater af møder m.v. bør ske automatisk i stedet for, at borgeren "skal bede" om det, det burde ske som en naturlig del af myndighedernes pligt til at partshøre. Journalen kan på den måde blive et redskab til at fremme samarbejdet mellem kommune og borger, ved f.eks. at tydeliggøre hvilke aftaler, der er truffet, og på hvilket grundlag. Ligesom borgeren kan se hvilke beskrivelser og vurderinger kommunen lægger til grund for sine afgørelser, og sikre at egne synspunkter tydeligt fremgår af journalen.

Borgeren skal have mulighed for at medvirke ved behandlingen af sin sag. En borger har ret til, at en anden person medvirker som støtte for borgeren, når forvaltningen behandler sagen. Borgeren bør gøres opmærksom på denne mulighed som en naturlig del af rådgivningen. I forhold til kommunikationssvage borgere, bør forvaltningen gøre sig klart, hvordan borgeren bedst muligt kan medvirke, eventuelt med støtte fra pårørende eller anden bisidder, der har bedre mulighed for at forstå borgeren.

Fastsættelse af sagsbehandlingsfrister bør på væsentlige områder fastsættes i loven med mulighed for at klage til de sociale nævn, såfremt fristerne ikke overholdes. Med de nuværende regler, hvor der ikke er sanktionsmuligheder overfor myndighederne, viser der sig i praksis stor forskel på sagsbehandlingstider de enkelte kommuner imellem samt på rådgivningens tilgængelighed. En anden problemstilling er, fra hvilket tidspunkt sagsbehandlingstiden regnes. Der må stilles klare lovgivningsmæssige krav om, at sagsbehandlingstiden regnes fra det tidspunkt en borger fremsætter en ansøgning, og ikke fra det tidspunkt en ansøgning er færdigbehandlet til videresendelse til en anden visiterende myndighed.

På trods af retssikkerhedslovens bestemmelse om helhed i behandlingen af ansøgninger og spørgsmål om hjælp, fungerer systemet ikke tilfredsstillende på dette punkt. Alt for ofte afvises borgeren med en ansøgning, uden der nødvendigvis er sket vurderinger for at imødekomme behovet for hjælp på anden vis, via en anden lovgivning eller hos en helt anden myndighed. Borgeren er i udpræget grad sin egen koordinator. For mennesker med handicap kan det have betydelige konsekvenser, idet der ofte er mange forskellige lovområder og myndigheder involveret i den samlede hjælp og støtte. Mennesker med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne bør derfor have ret til en koordinator.

SUMH mener, at det er afgørende, at retssikkerheden forbedres indenfor følgende områder, indtil rådgivnings og sagsbehandlingsinstanserne bliver skilt ad:

- De sociale ankeinstansers muligheder for at efterprøve skøn i samme omfang som domstolene.
- Sagsbehandlingsfrister på væsentlige områder indenfor det sociale område bør fastsættes i lovgivningen. Overskridelse af frister bør i princippet kunne indbringes for klagemyndigheden. Der bør samtidig fastsættes klare regler for, fra hvilket tidspunkt sagsbehandlingstiden regnes.
- Kommunerne bør forpligtes via lovgivning til at udpege en koordinator til mennesker med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller mennesker med et kommunikationshandicap.

SUMH mener, at den nuværende sagsbehandling generelt er en situation hverken brugeren eller det offentlige får særligt meget ud af. Det fører til en masse spildte ressourcer, både for brugeren, som skal være sin egen advokat, og for kommunen når den bruger tid og penge på at kontrollere ethvert behov ud i

den mindste detalje. Ofrene bliver de der ender med helt med at opgive projektet med at få en uddannelse eller et arbejde, simpelt hen fordi kampen for at få den støtte der skal til herfor bliver uoverkommelig. Og endelig dem de der ikke har flair for at føre deres egen sag, de som ikke fører klagesager, har alle argumenterne på plads, eller som ganske simpelt ikke ved hvad de egentlig er berettiget til. Kunne det ikke være utroligt meget nemmere hvis begge parter blot kunne stole på at den anden sådan set ikke kun er ude på at snyde en?

FN's Handicapkonvention

FN's handicapkonvention trådte i kraft i Danmark den 23. august 2009. Dette betyder, at Danmark er forpligtet til at sikre handicappedes rettigheder, sådan som konventionen foreskriver. Det indebærer på den ene side, at eventuelt eksisterende love, som diskriminerer handicappede, skal fjernes, og at nye love, der sikrer, at handicappede ikke diskrimineres, skal vedtages. Jævnfør ovenstående mener vi, at følgende artikler ikke bliver overholdt som de burde.

- Citat fra FN's handicapkonvention artikel 12 stk. 1-5:
 - 1. Deltagerstaterne bekræfter på ny, at personer med handicap har ret til overalt at blive anerkendt som havende retsevne.
 - 2. Deltagerstaterne anerkender, at personer med handicap har retlig handleevne på lige fod med andre i alle livets forhold.
 - 3. Deltagerstaterne skal træffe passende foranstaltninger til at give personer med handicap adgang til den støtte, de måtte have behov for til at udøve deres retlige handleevne.
 - 4. Deltagerstaterne skal sikre, at alle foranstaltninger vedrørende udøvelse af retlig handleevne i overensstemmelse med de internationale menneskerettigheder omfatter passende og effektive beskyttelsesmekanismer til at forebygge misbrug. Sådanne mekanismer skal sikre, at foranstaltninger vedrørende udøvelse af retlig handleevne respekterer den enkelte persons rettigheder, vilje og præferencer, er fri for interessekonflikter og utilbørlig påvirkning, står i forhold til og er tilpasset den enkelte persons situation, gælder i kortest mulig tid og gennemgås regelmæssigt af en kompetent, uafhængig og upartisk myndighed eller retslig instans. Beskyttelsesmekanismerne skal stå i forhold til, hvor meget sådanne foranstaltninger indvirker på personens rettigheder og interesser.
 - 5. Med forbehold for bestemmelserne i denne artikel skal deltagerstaterne træffe alle passende og effektive foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap har lige ret til at eje eller arve ejendom, til at styre deres egne økonomiske forhold og til at have lige adgang til banklån, realkreditlån og andre former for økonomisk kredit, og skal sikre, at personer med handicap ikke vilkårligt fratages deres ejendom."

I det ovenstående er der opstillet to løsningsforslag. SUMH mener at det første med adskillelse af den rådgivende- og den sagsbehandlendeinstans vil opfylde kravene i FN's handicapkonvention bedst muligt. På nuværende tidspunkt virker det dog til at implementeringen af denne løsning er noget der skal ske på sigt. Derfor er der opstillet alternative løsningsforslag som kan implementeres omgående for at sikre den enkeltes retssikkerhed, og dermed gøre os bedre i stand til at opfylde kravene i FN's handicapkonvention end vi er det på nuværende tidspunkt.